

In hoofdtrekken komen onze waarnemingen dus wel overeen. VON PLESSSEN heeft blijkbaar niet den tijd der grootste vluchten getroffen, waaraan het wellicht is toe te schrijven, dat hij zegt, dat de vogel niet aan de westkust voorkomt. Nabij Gilimanoek trof ik ze zelfs veel aan. Niettegenstaande wij meermalen een paar gevolgd hebben, lukte het ons niet hun nachtverblijf te ontdekken.

Soerabaia.

VAN DER PAARDT.

KORTE MEDEDEELINGEN.

Dierensprookjes. — Hoe moeilijk het is om verkeerde voorstellingen omtrent het dierenleven uit te roeien, is wel bewezen door Dr. Th. ZELL, den schrijver o.a. van het bekende werkje „Waar en onwaar”, met als ondertitel „Volksgeloof en dierenwereld”.

Ook wat onze Indische dierenwereld betreft, blijken sommige „sprookjes” vrijwel onuitroeibaar, zelfs bij menschen, die in de dagbladpers populaire beschouwingen omtrent het dierenleven in onze tropische gewesten leveren. Een paar in het Soerabaiasch Handelsblad vermelde onjuistheden op ons gebied mogen hier even worden rechtgezet.

In de eerste plaats werd eenigen tijd geleden het oude sprookje opgehaald, dat de klimbaars (*Anabas scandens*) in staat zou zijn om in boomen te klimmen en dit ook zou doen om daar *jacht te maken op insecten*. De oorsprong van dit sprookje moet gezocht worden in de mededeeling van een der eerste Europeesche ontdekkingsreizigers, die Britsch-Indië bezochten. In dien tijd nam men het zoo nauw niet met hetgeen men vertelde en toen ontstond het sprookje, dat de *Anabas* in boomen kon klimmen. Typisch is dan ook dat tot op heden deze visch, die het weliswaar geruimen tijd buiten het water kan uithouden, meestal afgebeeld wordt aan den voet van een palm, dien hij zoo zal gaan beklimmen. Hoewel ik reeds jarenlang hier op Java mijn liefhebberij tot visschen beperk, en dus uit den aard der zaak heel wat tijd aan den waterkant heb doorgebracht, is het mij nog nimmer overkomen, dat ik een *Anabas* heb ontmoet, die vrijwillig het water had verlaten, en een beklimmen van boomen is dan ook nog *nimmer* geconstateerd, behalve dan door den legendarischen ontdekkingsreiziger in het tegenwoordige Britsch-Indië. Ook vogel-liefhebbers, die er dus meer op uit zijn om de boomen af te zoeken naar de voorwerpen hunner liefhebberijen, heb ik gevraagd, of zij wellicht de *Anabas scandens* „op groenen tak” zijn tegengekomen, maar tot nu toe is het mij niet mogen gelukken een dergelijken boffer te ontdekken. Bij mij thuis zijn de klimbaarzen (naam ontstaan uit bovenvermeld sprookje) meerdere malen uit te kleine bassins ontsnapt, en werden dan eenige meters verder op het erf teruggevonden. Een boom, die door zijn eenigszins hellenden stand gemakkelijk te beklimmen zou zijn geweest, werd echter zonder uitzondering genegeerd. Ook waren de dieren, niettegenstaande hun prachtig ingericht labyrinth toch steeds zeer senang, wanneer zij zich, van de aanklevende aarde ontdaan, weder in frisch water bevonden. M. i. bestaat de mogelijkheid, dat de *Anabas* zich buiten het water begeeft, doch immer noodgedwongen, wanneer de hoeveelheid water door sterke uitdroging te gering wordt.

Een tweede enormiteit in de bewuste artikelen was, dat op Java de *ikan soempit* (schuttervisch, *Toxotes jaculator* CUV. & VAL.) door de Maleiers wordt gehouden om hem zijn schutterskunsten te laten vertoonen ¹⁾. Reeds jarenlang zoek ik, en anderen met mij, naar dezen visch hier op Java, doch deze komt zeer waarschijnlijk in onzen geheelen Archipel niet voor. Tenminste heeft kapitein TERWIEL, die zich bijzonder toelegt op het naar Europa overbrengen van tropische visschen, overal waar hij hier met zijn stoomer kwam, onderzoek naar den *ikan soempit* gedaan, doch steeds met negatief resultaat, hetgeen een vrijwel overtuigend bewijs is.

BREHM geeft als vindplaats van dezen visch dan ook op „Ostindien” waarmede nimmer ons Indië bedoeld wordt, omdat dan van den „Malayischen Archipel” gesproken wordt. Met Ostindien wordt dan het Indië van het vasteland aangeduid, en anderen geven ook als vindplaats op Achter-Indië, terwijl in BREHM uit Siam afkomstige exemplaren besproken worden. Waar in Achter-Indië ook Maleisch gesproken wordt, is de naam *ikan soempit* nog geen vaste aanduiding, dat het dier in de Javaansche riviermondingen zou moeten voorkomen. Wel is mij bekend, dat schepelingen van Duitsche booten, die Java aandoen, heel jonge *goerami's* (*Osphronemus olfax*) meenemen en deze als „Schützenfische” in hun heimat verkoopen, hierdoor in staat gesteld door de eenigszins op elkander gelijkende strepen, die beide visschen vertoonen.

¹⁾ Dit wordt in den Hollandschen BREHM vermeld. (Red.)

Uit alles blijkt, dat de schrijver dier populaire artikelen zijn wetenschap voor een groot deel uit verschillende werken bij elkaar verzamelde, waarbij dan van zeer verouderde werken gebruik gemaakt werd.

Dat echter ook zeer bekende geleerden, zelfs van internationale bekendheid, zeer belangrijke fouten kunnen maken, dan wel onvoldoende waarnemen door te veel af te gaan op mededeelingen van onbevoegden, of het uitsluitend bestudeeren van dood materiaal, mag blijken uit het volgende.

In het vierde deel van het standaardwerk van Dr. Max WEBER en Dr. L. F. DE BEAUFORT: "The Fishes of the Indo-Australian Archipelago" worden o. a. de ikan piso, behoorende tot de familie van zeenaalden en zeepaardjes beschreven. Dit uiterst merkwaardige vischje (*Aeoliscus strigatus*) wordt dan vermeld als zwemmende horizontaal, waarbij dan verder opgegeven wordt, dat anderen de dieren verticaal hebben zien zwemmen, met den kop naar boven, terwijl nog een andere onderzoeker, wiens naam niet genoemd wordt, de dieren zou hebben zien zwemmen in vertikale houding met den kop naar beneden. Dank zij alweer kapitein TERWIEL, kan thans als zeker worden meegedeeld, dat de ikan piso in **vertikale** houding zwemt met den kop naar **beneden**. Op een zijner reizen had deze kapitein het geluk een tiental dezer visschen levend te Makassar aan boord te krijgen, waarvan hij er tenslotte drie levend op Soerabaia aanbracht. Hier te Soerabaia hebben meerdere menschen, waaronder ook ik, geconstateerd dat de ikan piso met den kop naar beneden zwemt. Jammer genoeg zijn die exemplaren even voorbij Marseille door een plotselinge afkoeling, tengevolge van een onverwacht opgekomen mistbank, gestorven, terwijl de fotografische opname voor aankomst te Amsterdam stuk gevallen was. Helaas is het deze reis den kapitein niet mogen gelukken te Makassar nieuwe levende exemplaren te bemachtigen, doch wij kunnen er van verzekerd zijn, dat het niet zoo lang meer zal duren of de schrijvers van het bovengenoemd boek zullen in het beroemde Amsterdamsche Artis-aquarium zichzelf kunnen gaan overtuigen van de onjuistheid hunner opgave omtrent dezen visch. Tevens zullen zij dan de manoeuvreerkunst dezer visschen kunnen bewonderen, die, steeds in scholen zwemmende, als soldaten in het gelid zwenken, wenden en keeren, hetgeen een buitengewoon interessant gezicht oplevert.

Soerabaia, November 1925.

J. H. SIEVEKING.

Aeoliscus strigatus. Dat ook Prof. WEBER en Dr. DE BEAUFORT betrokken worden in de boutade van den Heer SIEVEKING in het hieraan voorafgaande artikel lijkt mij wel een beetje onrechtvaardig jegens deze beide eminente ichthyologen. Wat toch schrijven zij in hun *Fishes of the Indo-Australian Archipelago*?

"About the position of these fishes (scil. *Aeoliscus strigatus*) in water, which one of us has observed as a normal one, it is said by other observers that it is a vertical one, with the head upwards or according to still an other observer with the head downwards."

Hier geven de schrijvers dus met wetenschappelijke onpartijdigheid drie verschillende meeningen weer en voegen daarbij bovendien een aan WILLEY ontleende afbeelding, waar men de vischjes in vertikale houding met den kop omhoog ziet zwemmen.

Dat de vischjes in vertikale houding zwemmen kan ik bevestigen. Niet alleen heb ik eens een school op een koraalrif in de Baai van Batavia *in natura* kunnen waarnemen, maar ook in het Aquarium op den Pasar Ikan hebben wij ze gehad, hoewel ze het daar maar kort uitgehouden hebben. Zooals de Heer SIEVEKING terecht opmerkt, staan ze met den kop omlaag. Het plaatje in „WEBER en DE BEAUFORT“ moet dus 180° gedraaid worden, gelijk wij dan ook hiernevens gedaan hebben. Verschillende visschers, wien ik dit plaatje liet zien, bevestigden ten overvloede deze opvatting. Zij voegden er echter bij, dat de vischjes, als ze snel vluchten, een meer horizontale houding aannemen, volgens hun aanduidingen zelfs met den kop niet alleen naar voren, maar zelfs een weinig schuins omhoog gericht. Wellicht hebben de bovengenoemde schrijvers (of één van hen) dit waargenomen!

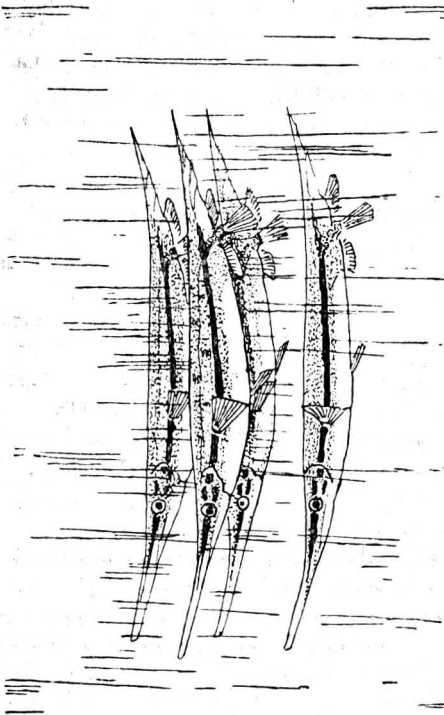

Fig. 1. Schooltje van *Aeoliscus* in natuurlijke houding.

Meer waarnemingen over dit interessante vischje zouden zeker de moeite waard zijn. Merkwaardig is o.a., dat de staartvin niet eidelings geplaatst is, maar naar de buikzijde zit, tusschen anaal en rugvin in, welke laatste ook schijnbaar op de buikzijde op zit (zie fig. 2). Dit hangt natuurlijk samen met den eigenaardigen stand bij het zwemmen, waartoe de lengte-as van het lichaam zich aan het staarteinde naar de buikzijde heeft omgebogen en daarbij overgroeid is door een grooten stekel van het rugpantser.

Mogen echter zij, die gelegenheid tot nieuwe waarnemingen hebben, daarin geen aanleiding vinden tot verwijten aan hen, die daartoe geen gelegenheid gehad hebben en zich bij hun opgaven dus moeten beperken tot wat op een gegeven oogenblik bekend is!

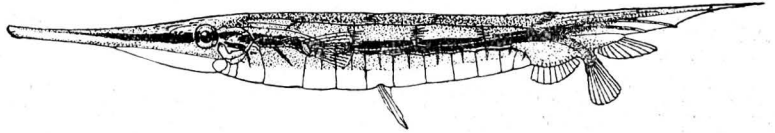

Fig. 2. *Aeoliscus strigatus*, mesvischje, $\times \frac{4}{5}$.

H. C. D.

Internationale natuurbescherming.¹⁾ In de laatste tientallen jaren werd het gevaar van totale uitroeiing voor tal van reeds zeldzaam geworden groote dieren en vogels grooter en grooter, door de steeds voortschrijdende cultuur, door de ongebreidelde, dikwijls in moordlust overgaande jachtlust, door het vangen of dooden terwille van gewin. Van de in vroegere tijdperken uitgestorven dieren zijn slechts sporadisch goed bewaard gebleven fossielen gevonden, welke voor de bestudeering van de ontwikkelingslijnen in de dierenwereld van de allergrootste beteekenis zijn, al zal de grondigste bestudeering daarvan vrijwel alle levensproblemen van dergelijke dieren onopgelost laten. Kosten noch moeite worden gespaard om deze fossielen voor het nageslacht te bewaren. Hoeveel te meer dringt het dan niet maatregelen te treffen om de zeldzaam geworden hoog ontwikkelde dieren voor algeheele uitroeiing te vrijwaren. De geheele menschheid stelt belang in het behoud van deze levende „fossielen“. Hun bescherming is van internationaal belang!

De eerste pogingen om op dit gebied tot internationale samenwerking te komen dateeren reeds van 1913, toen de Zwitsersche regeering op aandringen van Dr. P. SARASIN tal van landen uitnoodigde een vertegenwoordiger te zenden naar een in Basel te houden constituerende vergadering voor een commissie, welke zich bedoelde bescherming tot taak zou stellen. Zeventien landen gaven gehoor aan deze uitnoodiging, doch de voor September 1914 uitgeschreven tweede vergadering kwam nimmer bijeen. Na den grooten oorlog was de animositeit tusschen de verschillende mogendheden te groot om dit doel met succes te kunnen nastreven. De pogingen van Dr. SARASIN in 1920 hadden geen resultaat. Eenige jaren later waren de omstandigheden reeds veel verbeterd, doch nog niet zoodanig, dat het oude plan veel kans had om verwezenlijkt te worden. In 1923 werd van Engelsche en Nederlandsche zijde geijverd voor nationale, zelfstandige vereenigingen, welke toch internationaal zouden werken. In het jaar daarop kwam er in Engeland tot stand de „British Correlating Committee for the Protection of nature“, waarin vertegenwoordigd waren alle groote Engelsche vereenigingen, welke op natuurhistorisch gebied werkzaam zijn. Dank zij de bemoeiingen van Mr. VAN TIENHOVEN, Voorzitter van de Vereeniging tot Behoud van Natuurmonumenten in Nederland, kwam in ons vaderland ook zulk een commissie bijeen, en wel in Augustus 1925. Tegen het einde van dat jaar kwam ook in Frankrijk op instigatie van den Minister van Kolonien een dergelijke commissie bijeen en in dit jaar volgde België, dank zij de onvermoeide pogingen van Dr. DERSCHIED. In Amerika bestond reeds de stichting van Dr. W. HORNADAY, genaamd „Permanent Wild Life Protection Fund“, welke reeds veel tot stand bracht, ook buiten Amerika.

Deze commissies zullen door hare werkzaamheden de vorming van een officiële internationale commissie voor natuurbescherming voorbereiden. Thans werd tot vorming van een internationalen band reeds door genoemde commissies besloten een gezamenlijk „Bulletin“ uit te geven, waarin in het Engelsch en in het Fransch gegevens omtrent de wettelijke bepalingen en maatregelen zullen worden opgenomen, die in verschillende streken ten opzichte van de bescherming der natuur gelden en verder inlichtingen en mededeelingen die van belang kunnen zijn tot het vormen van een juist inzicht omtrent het gevaar, dat in het bijzonder thans de in het wild levende groote zoogdieren en vogels bedreigt.

¹⁾ Naar Meded. I en II van de Nederlandsche Commissie voor Internationale Natuurbescherming.

Op vogelbeschermingsgebied kwam in 1923 reeds een internationale vereeniging tot stand, waartoe vereenigingen in verscheidene landen zijn toegetreden („International Committee for the Protection of Birds“). In 1925 werd een congres over internationale vogelbescherming in Luxemburg gehouden.

De bovengenoemde Nederlandsche Commissie is als volgt samengesteld:

1. Dr. L. F. DE BEAUFORT.	14. Dr. K. KUIPER.
2. Jhr. F. BEELAERTS VAN BLOKLAND.	15. Mr. W. F. J. LAAN.
3. F. E. BLAAUW.	16. Mr. J. P. Graaf VAN LIMBURG STIRUM.
4. Jhr. Mr. J. W. G. BOREEL VAN HOGELANDEN.	17. Dr. G. J. VAN OORDT.
5. G. A. BROUWER.	18. Prof. Dr. E. D. VAN OORDT.
6. Prof. Dr. L. P. DE BUSSY.	19. Henri POLAK.
7. J. DRIJVER.	20. A. F. L. PORTIELJE.
8. Dr. C. EASTON.	21. H. C. REHBOCK.
9. Jhr. Prof. Mr. W. M. J. VAN EYSINGA.	22. Mr. Dr. A. VAN RIJCKERVORSEL.
10. Mr. B. Ph. Baron VAN HARINXMA THOE SLOOTEN.	23. Mr. P. G. VAN TIENHOVEN.
11. Mr. P. A. V. Baron VAN HARINXMA THOE SLOOTEN.	24. Prof. Mr. M. W. F. TREUB.
12. Dr. C. KERBERT.	25. Dr. Jac. P. THIJSSE.
13. Dr. J. C. KONINGSBERGER.	26. Prof. Dr. A. E. H. SWAEN.

Deze commissie stelt zich ten doel de kwesties, die zich voordoen bij Internationale Natuurbescherming, te onderzoeken. Zij stelt zich in verbinding met de Overheid, als het kwesties zijn, welke Nederlandsche belangen raken en als door maatregelen hier te lande of in de koloniën de beschermingsidee kan worden gediend. Of wel steunt zij de pogingen van bescherming in andere landen.

Hoofdzaak is, voeling te houden met groepeerings en commissies in andere landen, een soort recherche-dienst, die onder elkaar inlichtingen verschaft, opmerkingen zendt, aanwijzingen doet.

Een ieder in eigen kring propageert de gedachte, onderzoekt, wenscht, formuleert en in de vergaderingen, die van tijd tot tijd gehouden zullen worden, worden elkanders ideeën besproken en getoetst. Onder de lezers van de Tropische Natuur zullen er natuurlijk velen zijn, die het streven van bovengenoemde commissie gaarne zullen willen steunen door het verstrekken van inlichtingen. Men zende deze aan het corresponderend lid te Buitenzorg, Dr. K. W. DAMMERMAN, die ook als Voorzitter van de Nederlandsch-Indische Vereeniging tot Natuurbescherming ¹⁾ in de meeste gevallen van deze opmerkingen en inlichtingen zeer gaarne zal kennis nemen.

J. B.

¹⁾ Men kan lid dezer Vereeniging worden door aangifte bij den algemeenen Secretaris of Penningmeester te Buitenzorg. Minimum jaarlijksche contributie bedraagt f 2.50.

CORRESPONDENTIE.

Den Heer E. P. te Bandoeng. — Uw reeds twee jaar oude tjangkokkan van een roodbloeiende *Bougainvillea*, welke tot heden nog geen enkele bloem voortbracht, kan heel wel behooren tot die groep van soorten, waarvan de jonge planten nooit bloeien. Andere, zooals bijv. *B. glabra* CHOIS. var. *Sanderiana*, bloeien reeds als kleine plant.

Daar de weelderig groeiende exemplaren van Bougainville's geen of slechts heel enkele bloemen voortbrengen, dient men om bloemen te krijgen deze planten veel zon te geven, doch weinig of geen mest, terwijl ook een ondiepe grondbewerking een gunstigen invloed kan hebben. Als de planten sterk genoeg zijn, kan men in den westmoeson ook wortelsnoei toepassen, waarmee de bloei meestal bevorderd wordt. Men graaft dan een ringgoot van ongeveer 4 d.M. diep en een patjoel breed op een afstand van een $\frac{1}{2}$ meter of meer al naar de grootte van de plant, van het stammetje. Daarbij worden dan tal van wortels doorgeslagen en de voedsel- en wateropname uit den bodem kan slechts in verminderde mate plaats hebben. Na één dag wordt de goot met de uitgegraven, van wortels gezuiverde aarde weer aangevuld.

H. J. W.